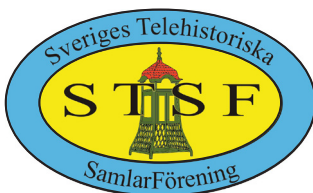

Phonetiken

No. 4

2011

Phonetiken

Redaktionens adress:

Henrik Lundin
Malungsvägen 57
192 71 Sollentuna

phonetiken@stsf.org

Webadress:

http://www.stsf.org

Medarbetare i detta nummer:

Sven Bokander
Carl-Fredrik Enell
Ole Jacobsen
Leif Kindahl
Raimo Kultala
Henrik Lundin
Olle Nordström
Susanne Olinder
Jari Ruotsalainen
Tommy Sundgren
Tomas Söderblom
Denny Wahlström

Upplaga: 210 ex

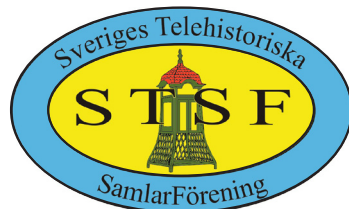
Tryck: Sollentuna Offset & Digitaltryck
ISSN 2000 - 8740

Phonetiken framsida visar en vacker landsvägsbild.

Omslagets framsida visar exempel på telefonlinjer i blankt utförande från nordligaste Finland, vilka är förevigade med kamerans hjälp av finske STSF-medlemmen Carl-Fredrik Enell. Fotot är daterat så sent som 2008 och åtminstone vid fotograferings-tillfället var linjerna fortfarande i bruk som abonnentledningar av allt att döma.

Linjen längs vägen, som ringlar sig fram genom ett kylslaget vinterlandskap, uppbar två ledningar på den översta regeln, vilka ursprungligen har varit avsedda för drift av 12-kanals bärfrekvenssystem. Karaktäristiskt för denna ledningstyp är det lilla branschavståndet samt det stora avståndet till grannparen, där av det stora gapet mellan översta och de två nedersta reglarna. Arrangemanget var nödvändigt för att säkerställa tillräckligt låg överhörning vid de höga överföringsfrekvenser (upp till c:a 140 kHz) som 12-kanalssystem arbetade med.

Raimo Kultala

Sveriges Telehistoriska SamlarFörening

Postadress: STSF
C/O Nils-Erik Gustafsson
Skogsslingan 5
182 30 DANDERYD

web-adress: <http://www.stsf.org>
e-postadress: info@stsf.org
postgiro: 75 73 65-5
medlemsavgift: 150 kr/år familj: 170 kr/år
inträdesavgift: 20 kr
organisationsnr: 802400-0435

Styrelse 2011-2012

ordförande	Tommy Sundgren
vice ordförande	Terje Eriksson
sekreterare	Leif Kindahl
vice sekreterare	Lars Lindström
kassör	Nils-Erik Gustafsson

Ordförande orerar

På Sveriges framsida Göteborg och mer specifikt i Mölndal bor vår slitvarg till Phonetikenredaktör, eller f.d. redaktör Ove Svensson. Han har efter mer än 10 års författande och så småningom jagande av artiklar och redigerande av tidningen sedan en tid fått möjligheten att hämta andan. Det är mycket tack vara sådana personer som Ove vi har en fungerande och aktiv föreningsverksamhet. Eftersom Ove under så lång tid kämpat för oss tilldelar styrelsen honom ett stort TACK å föreningens vägnar och lämnar över förtjänststecknet av 1:a graden: Föreningsvimpeln. Det skedde lokalt vid en ceremoni i styrelseledamoten Hans Ekerås regi.

Men det finns fler som kämpar på i bakgrunden. Bengt Lidforss har under hösten skapat en ny struktur för vår webb och flyttat det mesta av datat till ett nytt webbhotell som har fler möjligheter, t.ex. bildspel, än vår gamla. Den första etappen inklusive flytten skall vara klar till Lucia och ni kan själva avgöra om vi klarade den tiden. Som alltid i vår förening gäller det att klara flera åtaganden; arbetet (för oss som ”dras” med det), privata och sociala aktiviteter samt ovanpå det föreningen. Det kan bli tungt ibland som t.ex. för kassören och då gäller det att ha lite tålmod.

Alla kanske inte känner till att vi har ett bibliotek vi övertagit eller kanske rättare skrivet, långtidslånat på vissa villkor av Telia. Biblioteket finns i källaren under Telias kontor i Farsta och dessvärre är det lite krångligt att ta sig in där i och med att besökaren måste ackrediteras av en Telian. Uppskattningsvis finns ca 600 hyllmeter litteratur av varierande karaktär och det kan uppstå en delikat situation den dag Telia inte längre vill ha biblioteket i sina lokaler. Därför har vår 1:e bibliotekarie Rustan Gandvik börjat med en volymmässig skattning så vi kan göra en handlingsplan både för en eventuell flytt och för en mer detaljerad inventering. Det finns ett kartotek som även är lagrat i Excel, men dessvärre omfattas inte litteratur som är äldre än 50-talet. Så de intressantare inslagen är idag inte sökbara. Jag lär senare få återkomma om detta.

Ove och Hans. Foto Susanne Olinder.

Vi kommer att genomföra en Anbudsauktion under vintern, se en separat artikel om det. Ett antal apparater och även böcker från Jan Westas kommer att säljas av föreningen och jag hoppas även ni kommer att bidra med era dubletter eller annat överskott. Därav följer att vi antagligen inte kommer att ha en auktion på vårens Årsmöte.

Årsmötet har vi precis börjat planera men vi har inte klart var vi ska vara eller vilken tid men någon lördag från den 28:e April till den 26:e Maj blir det. Läs mer i kallelsen i nummer 1 2012 som kommer några dagar efter utgivningsdagen den 26:e Mars.

Jag skrev om en linjeväljare märkt Iwan Zandén i förra numret. En uppmärksam medlem, Jari Routsalainen, hittade en liten broschyr från 1911-12 där det framgår att Iwan var telefonanläggare och ombud för L M Ericsson. Det roliga är att Iwan har sitt eget företags namn på apparaten och inte LMEs. Så nu vet ni om ni hittar fler av Iwan's apparater.

Tommy

Anbudsförsäljning av teleprylar.

Nu öppnas åter möjligheten att sälja teleprylar som du tror att någon samlarkollega inom STSF kan få mer glädje av än du själv har. Under våren genomför vi nämligen ännu en anbuds-försäljning i STSFs regi. Upplägget blir i stort sett identiskt med det som gällde vid försäljningen år 2010.

Praktiskt går det till på följande sätt: Du anmäler de objekt du önskar sälja genom att för varje objekt sända en beskrivning, ett minimipris och gärna ett digitalt eller analogt fotografi till vår anbudskommissarie Rustan Gandvik, Oxens gata 239, 136 63 BRANDBERGEN eller rustan.gandvik@telia.com senast den 20 januari 2012. Sätt ditt minimipris med eftertanke eftersom objektet säljs till detta pris om endast ett bud föreligger. Vi använder oss ej av utropspriser eller dolda bevakningspriser.

Efter sammanställning av de anmälda objekten kommer objektförteckning, försäljningsvillkor och anbudsblankett att biläggas Phonetiken nr 1 / 2012 som är medlemmarna tillhanda kring månadsskiftet mars/april. Samtidigt kommer detta material att läggas upp på STSF-webben. Sista dag för inlämning av bud blir preliminärt den 10 april. Inom två veckor därefter kommer köpare och säljare att meddelas utfallet av försäljningen och kan göra upp sina affärer. STSF tar inget ansvar för den processen. Slutprislistan kommer med Phonetiken nr 2 / 2012 i mitten av juni månad.

Har du några frågor kring försäljningen så går det utmärkt att kontakta Rustan.

Tommy

Nu har Phonetiken fått ISSN-kod.

Vi hoppas att detta skall bli till nytta för medlemmarna i framtiden.

Vad är ISSN? ISSN (International Standard Serial Number) är ett internationellt system för identifikation av periodiska tidskrifter. Numret identifierar tidskriftens unika titel och gör den lättare att hitta i arkiven. Sveriges ISSN-central ligger vid Kungl. Biblioteket i Stockholm. Tidskrifter som har ett ISSN katalogiseras i LIBRIS.

Ett International Standard Serial Number är ett unikt åtta-siffrigt nummer. De som hanterar publikationer i bokhandlar och bibliotek har nytta av ISSN. Numret går att maskinläsa och lämpar sig för utbyte av information mellan olika datasystem, t.ex. vid informationssökning, fakturering, låne- och bokföringssystem.

Trycksaker som inte är periodiska, t.ex. vanliga böcker, får i stället ett ISBN-nummer, International Standard Book Number. Med ISBN-nummer kan du på motsvarande sätt alltid entydigt identifiera en bok i arkiven, biblioteken och bokhandeln.

Föreningen har i alla år sänt in ”pliktexemplar” till de svenska arkiven. Med ISSN-nummer kommer du ha en rimlig chans att hitta framtida Phonetiken på arkiv och bibliotek. Våra tidigare nummer av Phonetiken, de som saknar ISSN-nummer, kan du kanske bara hitta genom att själv leta i kartongerna ”Diverse småtryck” på Kungliga Biblioteket. Men från och med nu, så

Leif

Kassörens koll

Föreningens tillgångar uppgår i december till drygt 40 000 kr.

Höstmötet på Pythagoras i Norrtälje kostade ca 4700 kr för guidning, lokalhyra och förtäring, men inbringade ca 8000 kr genom auktion och loppis.

Vi har haft några extraordinära utgifter under hösten eftersom vi har investerat i ny programvara för bokföring, medlemsregister och webbpublicering samt bytt webbhotell. Det rör sig om ca 5000 kr.

Annars är tryckning och porto för Phonetiken föreningens återkommande utgift. Varje nummer kostar ca 17 - 20 kronor och upplagan brukar vara 210 exemplar. Förutom medlemmarnas tidningar levererar vi även pliktexemplar till ett flertal universitetsbibliotek samt Kungliga biblioteket. Glädjande nog är i alla fall portot fritt för dessa!

Kom ihåg att ange avsändare när ni betalar in medlemsavgiften! Tyvärr är det inte ovanligt med anonyma donationer, och det är ett drygt och ibland fruktlöst arbete att försöka spåra vem som glömt att ange avsändare.

Adressändring är också bra att få, så ni inte missar Phonetiken!

Allt gott i decembermörkret önskar er förbundne kassör

Nils-Erik

Phonetikens utgivningsplan 2012.

Nr 1 Presstopp 25 februari	Utgivningsdag 20 mars.
Nr 2 Presstopp 11 maj.	Utgivningsdag 11 juni.
Nr 3 Presstopp 24 augusti.	Utgivningsdag 21 september.
Nr 4 Presstopp 23 november.	Utgivningsdag 17 december.

Henrik

Notis i Svensk Telegraftidning nr 3, 10 Mars 1908.

EN SVÅRARE ELDSVÅDA HÄRJADE tisdagen den 11 februari i telegrafverkets verkstadslokaler vid Mosebacke torg. Mellan kl. 8 och 11 på kvällen brann öfversta våningen i östligaste längan af etablissementet och för en åskådare nere i staden såg elden ovanligt hotande ut. Tack vare Stockholms utmärkta brandkår begränsades elden emellertid vida mer än man kunde vänta. Ehuru branden förstörde en massa värdefulla apparater och växelbordsdelar torde lyckligtvis ingen allvarligare stagnation i verkstadens leveranser vara att befara. Brandchefen, major Sabelström, har förklarat, att byggnadens skyddsåtgärder mot eldfara ledo en betänklig brist, i det att hela den vidsträckta vindsvåningen i byggnaden ej på något ställe afdelats med skyddsmur. Elden spred sig nu i ett enda slag längs hela komplexet, då i motsatt fall med all sannolikhet endast en del af våningen, där elden uppstod, skulle strukit med. Elden torde ha uppkommit genom kortslutning. Den härjade byggnaden jämte inventarier var i motsats till de flesta statens fastigheter, brandförsäkrad.

Ovanstående artikel ur Svensk Telegraftidning har hittats och scannats in till Phonetiken av Tommy Sundgren. Då jag fick tillfälle att besöka brandmuseet vid Katarinas brandstation hade jag med mig notisen för att se vad som fanns i deras dokumentation. Ur ”loggboken” på brandstationen fann jag följande:

11.2.1908. Kl. 20.02. Fiskaregatan 6 (Kungl. Telegrafverket) – verkstad. Övre våningen stod i full brand vid brandkårens ankomst. Med 5 slangledningningar – 1 tillhörande verkstaden, 1 från brandpost, samt 3 från landångspruta. Eftersläckning pågick till kl. 1.45 den 12.2.

Ur Katarina brandstations årsbok från 1908 hittar vi orsaken till branden:

Tisdagen den 11 februari kl. 8,2 e.m. Fiskargränd 6. Öfre våningen till Telegrafverkets verkstäder.

a) Kortslutning i elektriska ljuskablar. b) 3 slangledningningar från ångspruta, 2 från brandposter och 2 af verkstadens egna.

Tommy och Henrik.

Finnes:

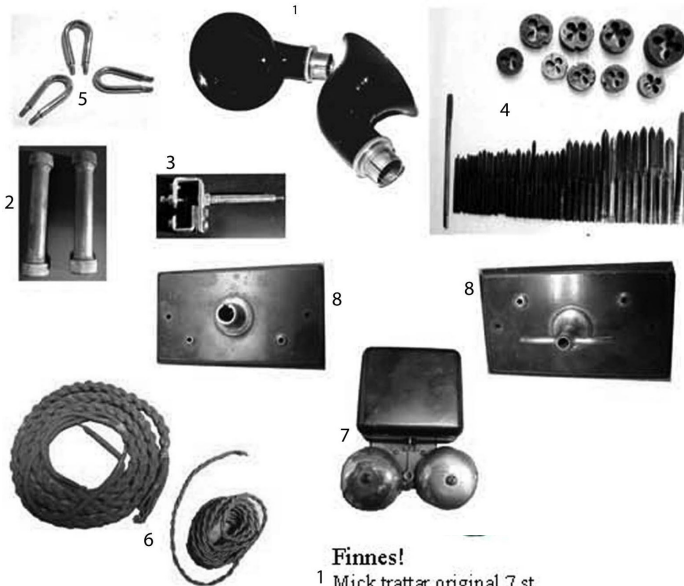
Bordstelefonapparat med galvanisk signal för självväljarväxel Typ HC 200. Numret på apparaten är 2287345 m.a.o. tillverkad år 1930. Ring Ulla Ekenhill på 08/56032369.

Mikrofonlock till telegrafverkets trattlur, i bra skick. 40 kr/st då är porto inräknat. Har flera stycken. Mejl till: Jari.Ruotsalainen@telia.com

Klaffar i Växelbord.

Ni som saknar den utstansade lilla runda pappersinlägget i klaffen där det skall stå ett nummer kan kontakta undertecknad! Jag har nästan hela nummerföljden från ett till femtio. Typsnittet kanske skiljer sig något lite grann. Den fysiska storleken passar LME:s klaffar. Det finns också helt omärkta pappersinlägg där du kan utveckla din ådra för kalligrafi. Maila till mig och ange vilka siffror du behöver. Kostnad: ett frimärke eller motsvarande för returen. Hälsar: ole.jacobsen@telia.com

Finnes!

- 1 Mick trattar original 7 st.
- 2 Skarvhylsor för abonnent blykabel 2 st.
- 3 Larmkontakter till Lb abonnentväxlar 6st.
- 4 Gängtappar & gängsnitt för televerkets B gängor
- 5 Upphängningskrokar ett 50 tal
- 6 Grönt flätat snöre
- 7 Extraklocka
- 8 Trä lock
- 9 Textilsnören mick & app. 4-5-6-pol
- 10 Valnötsfaner inte rot men av trädets nedre del
Behöver du något hör av dig
olle.nordstrom@live.se

Reläabonnentväxel A319-2, tillverkad av TEFAB 1972. Upp till fyra (vanliga analoga) linjer / nio anknötningar för telefoner med pulsval. Med funktion för "nattkoppling" till telefonsvarare. Teakskåp i fint skick. Finns i Flemingsberg, Huddinge, söder om Stockholm.
Jonas Andersson epost: jonas.andersson@wwf.se tel: 0706-896907.

Önskas:

BRUNIUS

Jag söker allt som kan finnas i era gömmor om Hjalmar och Hakon Brunius. Denny 036-70400

Telegrafnyckel. Jag tänkte försöka intressera mitt äldsta barnbarn för morsekodens tjustning. Är det någon som har en enkel telegrafnyckel, helst med summer, att erbjuda? Svara med t.ex. SMS eller ebrev till Leif Kindahl, tel. 070-522 84 93 och lkindahl@passagen.se.

Dansk 5-polig telefonjack, s.k. alarmstikdåse, för utanpåliggande montage, passande till proppen på bilden. Michaël Stenberg, 040-26 52 16 kvällstid eller zelig@telia.com “

Isolatorer från Televerket och SJ sökes.

Mindre vanliga typer av isolatorer från Televerkets och SJ är av intresse, däribland s.k. provisolatorer (se bifogat foto). Svar önskas i första hand per E-post: raimo.kultala@tele2.se
Jag kan också nås på telefon: 026/25 21 65 (Fråga efter Raimo.) Raimo Kultala

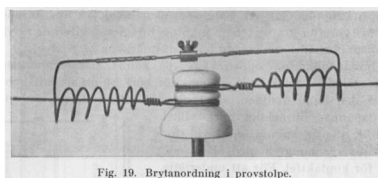

Fig. 19. Brytanordning i provstolpe.

Ericofon (Cobra).

Söker 2 st Ericofoner för vänners räkning. Fungerande och godtagbart utseende. Tel: 08 -754 33 47 eller E-post: Henrik.R.Lundin@gmail.com

TFS Ser. B:13, Instruktion för telegramutbäringen

TFS Ser. B:39, Förteckning över koduttryck att använda i tjänstetelegram

TFS Ser. B:72, Telegeografi

TFS Ser. D:3, Taxa för telegram

TFS Ser. D:4, Tabell för taxering av telegram

TFS Ser. D:5, Taxa för telegram inom Sverige samt till Danmark och Norge

TFS Ser. E:14, Förteckning över telegrafförbindelser m m

TFS Ser. E:12, Förteckning över betjäningsstationer för teletjänstnummer m.m.

Dirigerings- eller expeditionstabell från olika distrikt

Handbok i telegraftjänst

Kontakta mig på ringner@yahoo.se

Mvh Anders

Hej.

Mitt namn är Sven Bokander. Jag är en numera pensionerad Televerkare och har på äldre dagar intresserat mig för gamla Telefoner och Telegrafprylar. Jag har väl inte någon större samling, men intresset blir bara större och större. För några år sedan hörde jag talas om en organisation och gick med i den. Jag trodde ju i min enfald att det skulle vara lätt att byta erfarenheter och att lätt kunna köpa prylar av varandra. Men det har jag upptäckt att så är det inte alls.

Det verkar som om alla håller järnhårt i allt vad det äger och har, och skulle någon få för sig att sälja så är det hutlösa priser som gäller. Just nu så söker jag några spunna telefon-snören och lade in mitt intresse i forumet för det och fick svar från en medlem hur högt i pris jag var villig att ge, för det skulle jag veta var väldigt unika grejor, och något svar vad han begär fick jag inte. Jag har tidigare sökt några lurtrattar och några dekalor, utan respons. Jag tycker att en sådan här förening och dess medlemmar skulle verka för en god sammanhållning där man lätt kunde få köpa saknade prylar och då till ett vettigt pris.

Jag har själv sålt lite överbliven matriel, typ Cobratelefoner, snören, fingerskivor, 1 blå bakelittelefon 29560 säkerligen rätt så unik och då till vettiga pengar, och så tycker jag det ska fungera.

Som det är idag läser jag Phonetiken när den kommer, och den är ju intressant, men sedan får jag inte ut mycket mer av föreningen.

Visserligen har jag besökt Ove i Mölndal och pratat med Thomas i Lund ett antal gånger. Vad jag saknar och som jag tycker ni kan försöka verka för är mera lättillgängligt forum där jag kan söka den info eller pryl jag saknar.

Mvh. Sven

Hej Sven

Prisbildningen och lusten att sälja är upp till individen att bestämma, men visst har vi i styrelsen funderat på problemet. Ett sätt vi valt som lösning är att föreningen köper in och säljer till medlemmarna, vid års- och höstmöten men även genom anbudsauktion. Exempelvis kommer vi att sälja trattar och snören vid höstmötet i Norrtälje och det kommer även att finnas ett urval i kommande anbudsauktion i vinter.

Mvh Tommy

Det sjaskiga telefonkriget.

Illustrerad Vetenskap har i sin tidning Världens Historia nr 17 år 2011 en ny artikelserie som handlar om vetenskapens största dueller. Den första artikeln med namnet "Det sjaskiga telefonkriget" handlar om Bell och Gray. Det är sex hela sidor om patenttvisten mellan Bell och Gray. Inte ett ord om Antonio Meucci. Artikeln är läsvärd. Du bör kunna hitta den på ditt bibliotek eller hos din tidningsförsäljare. Pris 60 kr.

Henrik

FINGERSKIVA! (Svar till: Ole)

När jag började 1952 på Televerkets Centrala Reparations Avdelningen CRA fick jag Tage Magnusson som chef. Han hade, kan man säga telefoni i blodet! Hans far var verkmästare vid Telegrafverkets verkstad vid Mosebacke i Stockholm. Verkstaden flyttade till Nynäshamn och där utvecklades fingerskivan berättade Tage.

Det gick så till att tekniska chefen ålade några tekniker att konstruera och bygga en fingerskiva. Detta var ett finmekaniskt arbete och tog tid. När man kommit så långt att man kunde presentera prototypen fann chefen en hel del som han inte tyckte om. Beordrade att det måste göras om. Efter ett otal presenterade prototyper, hade man kommit så långt att chefen för tillfället var nöjd.

Nu testade han skivan genom att slänga den i golvet, den höll inte och så fick man börja om igen. Äntligen fick man en som höll att kastas i golvet. Ny presentation, det ser ju bra ut tyckte chefen, öppnade fönstret och slängde ut fingerskivan från tredje våningen, håller den för detta då börjar vi med serieproduktion. Den höll.

Vad jag inte kommer ihåg vad Tage sa, så är det om fingerskivan hade 50/50 eller 60/40 i slutar tider. De första skivorna var av såkallade 11-håls skivor. Vilket betyder att om det bara fick plats med ett hål till, från sista hålet till stoppet, kallades det för 11 håls. De senare skivorna fick benämningen 12-håls, då det fick plats med ytterligare ett hål.

Fingerskiva med snöre som skulle hjälpa handikappade, tillverkades vid Centrala Reparations Avdelningen CRA:s mekaniska avdelning någon gång på 1960 talet.

Förutom mekanisk verkstad med ett tiotal mekaniker fanns ett möbelsnickeri och en lackerings avdelning

Tage Magnusson var chef för CRA från 1952 till 1970.

Tage Magnusson hade en bror och en syster som också arbetade vid verkstadsledningen.

Tages dotter arbetade också vid Telias juridiska i Farsta. Tala om stor familj i televerket.

Att arbeta som verkstadsarbetare vid Nynäshamns verkstad omkring 1930 - 40 var inte alltid så nådigt, om man inte hade passerat grindarna 5 min före arbetstidens början fick man vända om hem. För att komma tillbaka när kontorsfolket skulle börja, kom man inte dessa 5 min före då heller fick man avdrag för hela dagen. Satt man på toaletten och vakten tyckte att det tog lång tid, sparkade han på dörren och gästade att nu fick det vara nog. Var det bättre förr?

Hälsar Olle Nordström som arbetade som förste verkmästare vid Stockholmsverkstaden till 1992.

Kuriosa.

Jag har saxat lite från en interjuv från nutidens Ericsson som kom i dagarna. Där säger bl.a. Vd. Hans Vestberg att Ericsson har c:a 27 000 patent i dagsläget. Så det har tillkommit en hel del sen Lars Magnus tog sin första patent på 1880-talet.

Källa: Jönköpings-Posten 2011-11-10

Denny W.

När jag gick igenom en massa L.M. Ericssons priskuranter på kungliga biblioteket fanns det en lapp om kolkorns mikrofon. Det kan inte finnas många lappar som har överlevt till dagens datum. Kanske följde den med när man köpte en ny kolkorns mikrofon för att byta ut den äldre spiralmikrofonen.

Enligt priskuranten från 1889 så kostade en kolkorns mikrofon med böjd hållare 10 kronor. Den första modellen av mikrofonen är fortfarande med i 1902 år katalog, kostar nu 7 kronor.

På diafragman finns en liten skiva fäst, man har ändrat den till en skålformad skiva enligt ett patent från 22 feb. 1894. Det skulle hindra filtreringen ända att vidga sig så att kolkorn skulle kunna ramla ut.

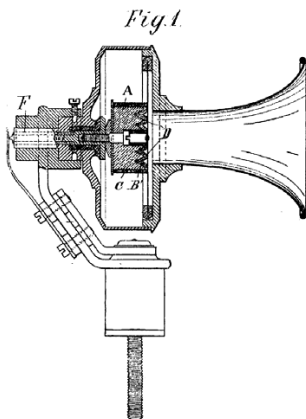
Nu kan man datera om mikrofonen är tillverkad före 1894. Jag öppnade mina två av den första modellen samt en telefonlur från 1893 med aluminiumdosa. Alla skivor var platta. Tog risken att förlora några kolkorn.

Kolpulvermikrofon. Ja ni läste rätt så står det på patent beskrivningen nr. 1828 den 12 nov. 1888. Fig. 1 visar en vanlig modell som de flesta av oss har sett. Fig. 2 och fig. 3 har två diafragmor och en taltratt. Fig. 3 visar med prickade linjer en anordning med två taltrattar.

Jag har aldrig sett några mikrofoner enligt fig. 2 och 3.

Redan december 1888 heter det kolkorns mikrofon.

Jari Ruotsalainen

Kolkorns-Mikrofon.

Företrädet hos denna mikrofon består i dess ringa känslighet för skakning, samt att den för en kraftig röst icke slår öfver och lem-nar ottydligt ljud.

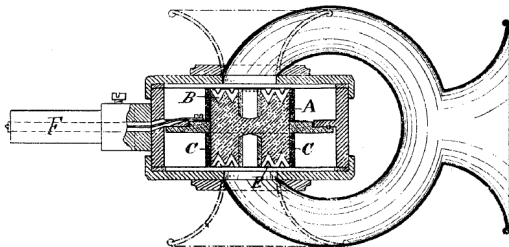
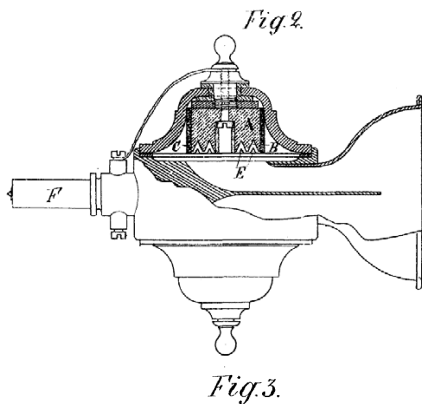
Inträffar att mikrofonen ej tjenstgör som sig bör, så vrides densamma omkring ett halft hvarf. Efter en sådan vridning bör man knacka på mikrofonen, så att den kommer i lindrig skakning, samt äfven i ljudtratten utstötta några starka "Ta"-ljud.

Telefoneras på långa ledningar, så bör talas i ljudtrattens mynning, dessutom i allmänhet på endast några tums afstånd från densamma.

Mikrofonen bör ej af ovan söndertagas, emedan kolkornen lätt kunna förloras.

Ett utbyte af detta slags mikrofon dr lätt verkställd, emedan den blott inskjutes i sin håll-lare och der kvarhållles af en åtkomlig skruf. Stockholm i December 1888.

L. M. Ericsson & Co.

Tomas Söderblom berättar i två delar om den framlidne storsamlaren Jan Vestas. I detta nummer handlar det om den legendariske mannen och hans excentriska livsverk. Nästa gång får vi läsa om hans bortgång och turerna kring hur de enorma samlingarna i Västerdalarna därefter skingrades. Det är ett stycke fascinerande samlarhistoria som berör inte minst oss tele-fantaster.

En tårta i Äppelbo.

Redan som tonåring var jag en inbiten samlare och min hobby blev veteranmotorcyklarnas värld under många år. Pappa körde till nöds med Saaben eftersom jag saknade körkort och vid en av dessa fåtaliga resor - i V4:an med det nedfällbara baksätet - besökte vi en officer i Jönköping. Tanken var förstås att det skulle bli affär på en rostig motorcykel och det blev det kanske också men det enda jag minns idag är att officeren även hade en gammal trätelefon på väggen. Kaptenens sirliga apparat fascinerade mig i minnet under lång tid och ett antal år senare köpte jag som student min första pulpet. Ändå tog det sedan ytterligare ett antal år innan jag sålde motorcykelsamlingen, köpte en AC 150 av en arbetskamrat och började med telefoner på allvar. Jag visste och kunde förstås ingenting. Trätelefoner var inte någon del av min uppväxt. Men jag hittade Ove Svenssons hemsida, tog kontakt med honom en ensam kväll på kontoret och därefter exploderade det.

Storsamlarna

Det blev ganska snabbt ett fascinerande besök hos Ove i Möln dal och han ledde mig vidare till Bosse Munkhammar, Ole Jacobsen, Henrik Lundin, och många av de andra större samlarna. Jag tittade storögt, fotograferade och försökte enfaldigt lära mig så gott jag kunde. Ove berättade även om den berömda Abrahamsson-samlingen och om en märklig man i Dalarna som hette Vestas "precis som vindkraftverken". Vestas sades av alla vara en otillgänglig kuf och enstöring som bodde långt upp i ingenstans. Han var inte med i några föreningar men likväl en storsamlare på många områden. Han påstods äga allt från sällsynta veteranbilar och motorcyklar till fickur, telefoner och guldosor.

Ove visste att berätta att Vestas - av alla människor - tidigt köpte en av de fåtaliga golvapparaterna från ett anrikt företag i Göteborg och många menade att han ägde en av landets största telefon-samlingar utan att någon egentligen kunde veta. Skam den som ger sig och jag skaffade så småningom fram telefonnumret till hemmansägaren Jan Vestas i Äppelbo och slog siffrorna i ett modigt ögonblick.

Men det samtalet kunde jag näst intill ha varit utan. Vestas var mycket fåordig och avvisande. Han ville vare sig bekräfta eller dementera att han överhuvudtaget hade några gamla telefoner och något slags visning var det rakt inte att tänka på. Likväl kunde han inte låta bli att försiktigt efterhöra huruvida jag själv ville sälja något. Vestas menade att ville jag se telefoner så borde jag hellre ringa till Jan Ohlin i Malung. Därefter hördes näst intill bara ett klick i luren. Vem f-n är Jan Ohlin? tänkte jag men återfann honom strax därpå i förenings matrikel.

Jag kunde nu hänvisa till både Vestas och medlemskapet och Ohlin kunde berätta att han mycket väl kände till grannen i skogarna. Det är inte långt mellan Malung och Äppelbo. Vestas var emellertid helt omöjlig och saken kunde i hans ögon betraktas som körd. De båda hade visserligen varit vänner - och till ex i ungdomen åkt på marknader och auktioner ihop - men Vestas blev med åren allt mer excentrisk.

Många försökte bli insläppta till honom privat men nästan ingen lyckades i modern tid. Likväl hindrade det inte att han själv uppträdde hur trevligt och normalt som helst när han fortfarande dök upp i samlarkretsar. Och det gjorde han överallt på auktioner och veteranmarknader. Fallet verkade således helt hopplöst och jag fick istället glädja mig åt ett minnesvärt besök hos Ohlin i Malung där han beredvilligt visade sin stora telefonsamling. Det var i sig värt allt det arbete jag ditintills hade plöjt ner i projektet.

En motor i bokhyllan

Så en dag blev jag uppringd av en av mina gamla vänner från motorcykelsamlandets tid. En mc-entusiast på besök från Mora önskade se en motor som jag råkar ha kvar sedan samlaråren. Det är om inte den första, så en av de allra första, motorcykelmotorer som tillverkats här i Sverige och som jag kom över redan som 15-åring. Märket är maskinfabriken Rex och det rör sig om liten V-twin utstämplad 1911. Den gjordes på den tiden som en direkt kopia av motsvarande NSU-motor.

Mora-mannen uppgav sig ha en ram till en NSU och tyckte att min motor skulle passa bra i den. För mig som har "original-dille" lät inte idén särskilt lämplig och inte heller ville jag skiljas från motorn som jag alltid varit tämligen betuttad i. Mora-mannen blev påtagligt besviken och inte heller hjälpte det att han berättade att han var släkt med Vestas.

Visserligen nappade jag direkt och tyckte att vi säkert skulle kunna talas vid om motorn senare om Mora-mannen kunde "ordna in mig" hos Vestas. Men han skakade förtvivlat på huvudet och undrade hur det skulle gå till när Vestas brukade låta honom själv stå ute i regnet - och inte ens öppnade dörren för honom - trots att han bevisligen var hemma och de var släkt.

En hel mytologi

Med åren samlade jag på mig en mer eller mindre komplett biografi om myten och legenden Jan Vestas i Äppelbo.

Han levde hela sitt liv som ungarl på sina föräldrars gård i Äppelbo. Med några extra arv från äldre generationer växte domänerna slutligen till 180 hektar prima skogsmark och ägarintresse i ett mindre kraftverk. Själva hade han aldrig haft något arbete utöver skötsel av de egna arealerna.

Fadern for under en tid i 1900-talets början på arbete i Amerika men återkom senare till hemtrakterna i Äppelbo. Modern levde ett långt liv och skötte hushållet för både sig och hemmasonen långt fram i åldern och tiden. De levde sparsamt och det skvallrades att hennes lilla pension räckte gott och väl för dem båda.

Det hindrade förstås heller inte strömmen av smärre inkomster från det som skogen gav och ryktesvis talades det även om en osviklig näsa för aktier och kapitalplaceringar.

Vestas sparsamhet och förslagenhet i affärer var välkänd men det hindrade honom inte från att betala när han verkligen ville ha något.

Och Vestas hade samma habegär som många av oss andra. Ingenting tycktes honom egentligen för litet eller för stort och han höll stenkoll på auktioner och andra möjligheter att dra hem ytterligare föremål till ladorna på gården.

Sin kufiskhet till trots talade han med grevar och baroner, bönder och fattigglappar på deras eget vis. Överallt höll han sig framme, blev insläppt och pratade ända fram till dess att han hade fått köpa det han ville köpa och han - skogsbonden från Äppelbo -älskade sina kontakter med "bättre folk" från slott, herresäten och Östermalmsvåningar.

I Einar Malmgrens gamla telemuseum gick han som ett barn i huset och det finns till och med ett foto där Vestas på Stockholmsbesök sover över i magasinet. Han bytte till sig en del av museets rariteter mot halvgamla plåtapparater som personalen kunde fixa till och sälja i shopen. Några förbudsinstruktioner om motsatsen fanns inte och Vestas var förtjust. För honom var ägandet det helt centrala. Han sökte, hittade och tog hem dem sedan blev föremålen i regel bara liggande. Sällan "gjorde han något riktigt" med sina förvärv. Inte heller sålde han något för att göra en vinst eller renodla sina samlingar. I varje fall inte under de sista åren. Tyvärr förvarades därmed många rariteter i otäta skjul med oordning som enda regel. För honom räckte det med att han ägde dem medan sakerna i själva verket delvis förfors.

Något som han däremot inte tänkte låta ske var stölder och han lät därför bygga ett bankvalv inuti sitt eget lilla hus och det var kring detta valv som myten om Jan Vestas snurrade allt hemlighetsfullare. Om den excentriske samlaren, om valvet och dess nästintill okända skatter.

En förbannat dyr biljett

I december 2006 var mitt projekt Janne Vestas sedan länge nedlagt. Han kunde sitta där uppe i mörka vinterskogen och ugгла i sin kufiskhet. Det ryktades att han ägde en golvtelefon - det gjorde jag nu även själv. Det ryktades om hans fina kaffekvarn men en sådan fanns ju även hos mig. Vem f-n behövde bry sig om honom?

Åren hade gått - min egen samling svämmade redan nu över alla bräddar - och dessutom var jag under lång tid upptagen med att jag skulle försöka köpa den s.k. guldtaxen. Efter många turer var jag nu äntligen tillbaka från högfärdsbakarna i Stockholm, urlakad och långt långt mycket fattigare än innan.

Då ringer det plötsligt på telefonen. Inte på guldtaxen i den vadderade väskan utan på den moderna apparaten i biblioteket.

Jag blir näst intill mållös när jag hör att det är Jan Vestas från Äppelbo. På något sätt kändes det som ett manuellt kopplat rikssamtal från det som sedan länge bara är historia. Mannen från urskogarna säger nu att han måste ringa och gratulera till att jag lyckats köpa "tsar-telefonen så billigt".

Han visste alltså redan att det var jag som hade köpt den, han ville gratulera och han tyckte att det var BILLIGT... Det var till råga på allt ett påstående som han sedan aldrig ville släppa.

Han berättade nu att jag var välkommen att besöka honom i Äppelbo och svarade tydligt ja på min misstänksamma fråga om han verkligen skulle släppa in mig.

På räls till Dalarna

Någon vecka senare var allt ordnat. Jag hade tagit ledigt från jobbet, köpt tågbiljetter och fått löfte om att låna en säng hos Jan Ohlin i Malung.

Vestas menade att jag borde komma tidigt så att vi kunde tillbringa dagen tillsammans och när Ohlins bil körde in på gårdsplanen var vinternatten ännu inte riktigt dagad.

Vestas står på farstukvisten med en kvast i handen och redan exteriören av hus o lador gjorde i skumrasket ett lite förfallet intryck. På planen stod den skrabbiga Opel som han betalat någon tusenlapp för och som han själv använde som bruksbil.

Det var inte tal om annat än att han skulle hålla sitt löfte och han välkomnade mig men gjorde däremot inga antydningar till att bjuda in sin gamle vän som i all välmening hade kört mig dit. Uppenbarligen ville han fortsätta att behålla den personligt hemlighetsfulla stil som kommit att beteckna honom.

Strax innanför farstun fanns köket och jag konstaterade genast att det var som en kopia av mitt föräldrahem. En äldre och väl bedagad inredning, en vedspis som hemtrevligt sprakade nedanför murstocken och korgarna med väntande vedklabbar.

En kökssoffa längs fönstret där det var uppenbart att husets herre själv sov sina nätter i värmen från vedspisen och därintill länken till yttervärlden - en grå dialog med nummerskiva.

Mitt på köksbordet tronade en ensam gräddtårta. Ett bakverk som Vestas uppenbarligen dagen till ära hade anskaffat och jag bjöds genast att sitta ner för att delta i detta kalas.

Spisen sprakade, dagsljuset började tränga in genom köksfönstren, tårtan snittades upp och Jan Vestas i Äppelbo visade sig nu inte vara någon tillknäppt tråkmåns.

Han började spirituellt berätta om sig, sina intressen och sitt samlande och vi började strax en liten rundvandring i huset. Precis som min egen mor höll Vestas uppenbart på principen om "fin-rum". D.v.s. flera rum var någorlunda ordnade, pyntade och städade i förväg och sedan fick de stå oeldade utan att man egentligen använde dem. Visserligen ville Vestas i detta fall inte riktigt kännas vid att han "bodde" i köket men det var likväl det intryck man fick.

I kammaren innanför köket hade han ett omfattande bibliotek med långt ifrån bara Ericsson-kataloger. Där fanns bl. a. många böcker om antikviteter och konst och jag förstod mycket snart att min värd var en tämligen bildad man.

Han berättade om sina universitetsstudier i konstvetenskap, om sina vänner i den akademiska världen och citerade helt apropå kända dikter utantill.

I det egentliga vardagsrummet bröts dock finrumskonceptet av två saker. Dels var ett antal riktigt gamla telefonväxlar liggande utplacerade på golvet, dels utmärktes den ena väggen av en bepansrad dörr i stål.

En gustaviansk spegel och några andra möbler var utplacerade i rummet och i hörnet ett fantastiskt vackert golvur - ett originalmålat s.k. Stockholmsarbete med verket tillverkat av Jacob Kock. Vestas berättade om hur han för ett ansenligt belopp hade köpt uret på Bukowskis i början på 1970-talet. Det hade skett i stark konkurrens med Nordiska Museet och det märktes att Vestas fortfarande var påtagligt stolt över denna "kaparräd" från Äppelbo till Stockholm.

Förtjust illustrerade han hur representanterna för eliten av Stockholmsamlare hade höjt på ögonbrynen när klockan gick till Västerdalarna.

Valvet öppnas

Jan Vestas plockar upp sin stora nyckelknippa ur fickan och det skramlar när han öppnar valvets tunga ståldörr. Han tänder ljuset och vi går in i det allra heligaste. Därinne tronar ytterligare ett par tunga kassaskåp och ett myller av föremål möter oss såväl på golvet som på trähyllor runt valvets väggar. Strax innanför ståldörren står hans golvtelefon. Jag konstaterar genast att den är av den äldre typen med det gamla riksvapnet på luckan och den gamla stavningen på foten där "Kongliga Telegrafverket" ännu inte hade blivit det "Kungliga".

Eftersom Vestas inte var den som vare sig rengjorde eller renoverade särskilt mycket var nästintill alla föremålen i hans ägo orörda och i samma skick som när han själv kom över dem. Och golvtelefonen var i gott skick.

Jag får nästintill spel när jag får syn på Vestas kaffekvarn. Själv var jag till övermåttan stolt över att ha hittat tre sådana apparater i tre av fyra olika färgkombinationer: svart, rött och guld medan den enda som jag saknade var den gula. Nu visar det sig att Vestas apparat är blå, dvs. en färgkombination som jag inte ens visste fanns. Till råga på allt var den försedd med ett åskskydd som jag inte hade sett innan.

På hyllan ligger delar i stora mängder. En lös svängarm till en svängarmstax, en oanvänd spiralmikrofon i sitt ursprungliga förpackningsmaterial, kolstavsmikrofoner och stampar av alla slag. Vestas visar mig två små akustiska telefoner som bara var avsedda att ha en slang emellan för ljudets fortplantning.

Mitt eget habegär vet inga gränser när jag får syn på en liten konsol med en större ringklocka. Jag känner genast igen designen och anar mig till dess möjliga ursprung. Tillverkningen är otvetydigt Öllers och den är avsedd för att ställa en magnettelefon på. Den har såväl klykfunktion som ringklocka.

Hjärnan går upp i högvarv och jag kopplar omedelbart ihop konsolen med de tidiga läderklädda magnettelefoner av Ericssons tillverkning som Vestas förvarade strax intill. Jag drog mig till minnes en enda post i Ericssons bokföring där man i mars månad 1882 som en engångsföreteelse säljer tio hyllor med klockor för 25 kr st. samt två utan klockor för 15 kr st.

Hyllorna kom i själva verket från Öller & Co som under samma tidsperiod debiterar Ericsson fyra telefonhyllor med automatisk omkastare samt sex st. telefonhyllor med ringklocka.

Med all sannolikhet var Vestas exemplar en av dessa tio eller alternativt en motsvarande hylla som Öller hade sålt tillsammans med en av sina egna magnettelefoner.

Apparaten hade till slut hamnat på dåvarande Tekniska Museet i Oslo där Vestas med sin osvikliga samlartalang lyckades byta sig till den mot en DKW motorcykel som han naturligtvis fyndat billigt samma dag.

På golvet ligger en mycket tidig amerikansk s.k. kista av Charles William JR:s tillverkning. Den är kombinerad med en samtida Blakemikrofon på ett original bakstycke och i ett underbart ny-skick. Jag kippar efter luft och näst intill förbannar min kärlek till tidiga Bell-apparater. Mästerstycket var av allt att döma aldrig använt och då det kom från en av Vestas många affärer med Telemuseum drar jag slutsatsen att uppsättningen ursprungligen köpts in av Ericsson eller Telegrafverket i ett samtida spionagesyfte. Det gällde ju att veta hur långt fram amerikanerna var rent tekniskt.

Vestas öppnar sina kassaskåp och visar upp de mest fantastiska fickur, gulddosor, spindelur och andra preciosa-arbeten i de mest ädla material men jag kan i bästa fall bara ta till mig telefonerna.

Apparaterna ligger på rader i trähyllor och mina ögon faller på en smal pulpet-modell från mitten av 1890-talet. Den är ganska ovanlig med fast mikrofon, den äldre typen av åskskydd och sedvanlig hörtelefon. Men i detta fallet är det inte ens nog. Vestas apparat är mot all rim och reson lackerad i svart med dekaler t o m på pulpet-locket. En sådan hade jag dessförinnan bara sett på bild. Kistorna ligger på rader i bättre eller sämre skick men där finns också, en svängarmstax, en norsk bordstelefon i gjutjärn – s.k. kamin - taxar med enkelveg och dubbelveg, tunnor, magnettelefoner i olika storlekar och utföranden, glasbatterier, bell-telefoner osv.

En lunch vid köksbordet

Vi pratar, jämför och diskuterar. Min värd utger sig inte för att vara någon expert på just telefoner men kan ändå oerhört mycket om det mesta inom samlarvärlden.

Det börjar näst intill gå runt i huvudet och Vestas för mig så småningom ut ur och stänger valvet. Det har förflutit flera timmar och han vill att vi skall fortsätta kalasa på gräddtårtan som alltjämt står kvar mitt på bordet i det varma köket. Han tycker att min aptit är dålig och det märks att han jämför med sin ambition att anskaffa tårtan.

Jan Vestas öppnar köksskåpet och ut nästintill ramlar en s.k. "spindel". Jag gapar av pur förvåning. Här sitter jag med en man som äter gräddtårta hela dagen, som regelbundet lägger in vedklabbar i spisen, sover i utdragssoffan, har ett eget bankvalv i huset men som förvarar en av de allra allra ovanligaste samlartelefonerna i sitt köksskåp. Spindeln är visserligen utan lur men den har helt kvar sin ålders patina och Vestas har av allt att döma inte gjort något åt vare sig lurproblemet eller försökt putsa till skelettkonstruktionen. Han har helt enkelt hittat och köpt en spindel för att sedan ställa in den på första bästa plats - köksskåpet.

Värden berättar om sina otaliga besök på slott och herresäten, hans genomgång av vindar, uthus och visthusbodan. Konststudierna och om alla människor han känner. T ex om PEAB-bröderna Paulsson som naturligtvis hade blivit insläppta och fått beundra samlingarna i Äppelbo. Det är fascinerande, ytterst imponerande men samtidigt med ett drag av kufisk komik. Ett slags Västerdalarnas självutnämnda svar på Nationalmuseum och Vestas flikar ånyo in att "tsar-telefonen" såldes billigt.....

Jag tittar på honom, på spindeln, köksskåpet, vedspisen, nyckelknippan, tårtan och vintersolen som silas in genom otvättade fönster. En nostalgisk ungarlärskänsla bubblar upp inom mig och jag tänker med värme och avund att så här hade jag också bott om jag aldrig hade gift mig. Om jag helt enkelt fått vara den jag är utan att ta några hänsyn till någon som helst omgivning.

I lador och hus

Vi tar oss över lervällingen på gårdsplanen och Vestas öppnar vagnskjulet. Där förvarar han det projekt som han uppehållit sig mest vid de senare åren. En Scania veteranbil som han själv renoverar och han visar stolt hur underredet nu står klart för att han skall påbörja monteringen av karossen. I de intilliggande utrymmena förvaras ett myller av andra samlarprylar: motorcyklar, mopeder, bildelar, radioapparater, motorsågar, allmogeanantikviteter, cyklar, telefonväxlar och en uppsjö av de mest märkliga ting.

I ett särskilt krypin ligger hundratals telefoner av alla de slag i hyllor där näst intill inte ens ficklampan kan ta sig fram. Många av apparaterna är av norsk tillverkning och Vestas berättar om sina många resor till grannlandet.

Dagsljuset silar in från stora hål och sprickor i taket och jag manar på min värd att åtminstone bära in ett par av rariteterna till valvet. Han verkar inte ta illa vid sig av de påflugna men välmenande råden.

Det var nu efter middag och mina förhoppningar om att bli insläppt i de andra husen på gården krönts inte med framgång. Vestas bekräftade visserligen att även de var fulla av samlarföremål men ville inte säga mer än att det inte var så mycket telefoner. En del av sina hemligheter ville han uppenbarligen ännu inte berätta om.

Bort från idyllen

Vestas kör mig slutligen i sin skraltiga bil till Äppelbos lilla hållplats där fortfarande ett och annat lokaltåg stannar. Tillsammans sitter vi där och väntar och jag gör ett smärre försök att höra mig för om hur han planerar för framtiden, om han möjligen är öppen för samarbete, om eventuella byten eller utsortering ur hans samlingar etc. men Jan Vestas ger mig inga som helst förhoppningar i den vägen.

Han vevar istället ner rutan och flörtar påtagligt med en ung tjej som precis som jag tänker ta tåget bort från idyllen. Tjejen skrattar och ler som mot en jämnårig kamrat.

När vi resenärer vinkande har tagit farväl av vår vän i tågfenstret plockar jag omedelbart upp mitt anteckningsblock. Jag vill göra anteckningar om allt det jag hade upplevt och allt det jag hade sett. Om apparaterna, föremålen, gräddtårten, stämningen och legenden från urskogarna. På något sätt förstod jag att det var värt att minnas. Att berättelsen helt enkelt var bevaransvärd i sig som en ren historia och trevande förhör jag mig om honom med mitt mycket betagande resällskap som gladlynt och med en betvingande charm utbrister:

- Alla känner väl Janne Vestas från Äppelbo!?

Tomas Söderblom 11113

En annorlunda dag!

Jag blev inbjuden att berätta om telefonen i mitt barnbarns klass på Ekensbergsskolan. Barnen går i 3:e klass och är runt 9 år. Hur lägger man upp en sådan lektion?

Jag valde att ta med mig ett antal Dialogapparater och några skruvmejslar.

Inledde med att berätta hur det kom sig att jag började att spara på gamla telefoner.

Sedan visade jag en bild på Antonio Meucci och berättade vem det var. Fortsatte med Alexander Graham Bell och avslutade med Lars Magnus Ericsson.

Ett roligt inlägg kom från en kille då jag pratade om L.M. Ericsson, att nu förstod han var namnet Ericsson kom ifrån, där hans pappa arbetade.

Därefter lät jag barnen delas upp i grupper (samma antal grupper som antalet Dialogapparater) och utrustade dem med en skruvmejsel. Barnen fick sedan lossa mikrofonen samtidigt som jag berättade om den, därefter hörtelefonen och slutligen skulle de se hur ringklockan såg ut. Vilken härlig känsla att se barnen ivrigt skruva isär telefonapparaten och se vad som fanns inuti. Den vanliga fingerskivan var det många som aldrig hade sett. De visste inte hur man slog ett telefonnummer på fingerskivan! Avslutningsvis ville jag att det skulle skruva ihop telefonerna igen.

En var isärtagen ända ned på skruv och mutternivå så den fick jag lägga i en särskild påse.

Henrik

Henrik i Ekensbergsskolan och Henrik, Tim och William.

En ganska ny bok om Lars Magnus Ericsson.

Det handlar inte om en helt ny bok, utan en bok som är utgiven 2006. Jag kom över den av en tillfällighet, och tyckte den var så intressant att jag vill att alla ska få chansen att läsa den. Den handlar inte så mycket om telefoner, men mycket om LM Ericsson.

Titel, Lars Magnus Ericsson, Ericssons grundare. Författare, Kåa Wennberg.

ISBN 91-971362-9-8.

Terje

STSF:s Höstmöte 2011 på PYTHAGORAS Industrimuseum.

Söndagen den 2 Oktober hängde regnmolnen hotande över staden Norrtälje, Roslagens pärla och huvudstad. Vi som var där var 14 till antalet (vi borde ha varit många fler) och vi togs emot av museets caféansvarige som väntade med stora goda smörgåsar och kaffe/the i den f.d. smedjan.

Därefter väntade vår guide Lasse Carlsson att få beskriva ”Pythagoras” industrimuseum (nu tillåter jag mig att citera litet ur Pythagoras egen utmärkta välkomstbrochyr):

”Här tillverkades under tidigt 1900 tal tändkulemotorer som användes i båtar, sågverk, mm. mm Säkert minns ni alla det karakteristiska ljud som dunket från gamla fiskebåtar.....detta ljud exporterades över hela världen från lilla Norrtälje!

Att kliva in genom dörren på Pythagoras är som att färdas bakåt i tiden. Doften av gammal maskinolja och gjutjärn kändes helt enkelt härlig, inte minst för oss som har dessa minnen kvar från ”riktiga mekaniska verkstäder”.

Lägg därtill smattret/ljudet av remtransmissionen i taket. Ett flertal motorer rem/tändkule drivna drogs igång och beundrades”.

Guiden Lasse Carlsson som förövrigt liksom jag har sin yrkesbakgrund från SR/SVT är också mycket praktisk aktiv i Pythagoras med att använda alla maskiner i verkstaden.

Bl.a. har dom nytillverkat en komplett fungerande tändkulemotor ur gamla gjutämnen. Lasse berättade för mig att han ”var uppväxt” i sin fars verkstad i gamla stan i Stockholm så intresset ”ligger i blodet”.

I fabriken gamla och vackra provkörnings och packhall kan barnen på ett lekfullt sätt lära sig om uppfinningar, mekaniska principer, kraftöverföringar mm., klart att rekommendera för dig själv eller tillsammans med barn! Efter denna mycket givande guidning återgick vi till Café Smedjan för kaffe och kaka och STSF:s höstauktion.

Ett riktigt långbord med massor av godsaker som genomgående gick under klubban för mycket bra/låga priser. Med Tommys noggranna upplägg/förberedelse i datorn och Henriks vana med klubban förflyöt det hela snabbt och bra.

Som brukligt avslutades dagen med den traditionsenliga ”baklucke-loppisen” allt utan minsta regndroppe. För er som missade detta fantastiska industriminne rekommenderas den trevliga boken: ”AB Pythagoras, En verkstadsindustri och kulturmiljö i Norrtälje” av Dag Avango. 111s. Art nr p 014, ISBN 91-630-6934-2 . Den kostar 120 kr och innehåller många fotografier . Hela fabriken räddning och den stora renoveringsinsatsen är ett gott exempel på att teknik också tillhör landets kulturarv! Hemsida: www.pythagorasmuseum.se

Oktober 2011, Ole J